

Date: 23rd December-2024

O‘ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna

Osiyo xalqaro universiteti assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tiliga aylanish tarixi yoritilgan. O‘zbek tilining davlat tili sifatida huquqiy maqomga ega bo‘lish jarayoni, bu borada amalga oshirilgan islohotlar va tarixiy bosqichlar tahlil qilinadi. Maqolada o‘zbek tilining davlat boshqaruvi tizimida joriy etilishining ahamiyati va mazkur jarayonda uchrayotgan qiyinchiliklarga ham e‘tibor qaratiladi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek tili, davlat tili, rasmiy ish yuritish, til siyosati, tarix, til islohotlari, huquqiy maqom.

Kirish

Til har bir millatning madaniy merosi va o‘zligini ifodalovchi eng muhim vosita hisoblanadi. O‘zbek tili uzoq asrlik tarixga ega bo‘lib, u milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. 1989-yilda o‘zbek tiliga davlat tili maqomi berilishi bu yo‘nalishda muhim burilish nuqtasi bo‘ldi. Mazkur qaror nafaqat o‘zbek tilining rasmiy hujjatlar va ish yuritish tili sifatida joriy etilishiga zamin yaratdi, balki uning rivojlanishida ham yangi bosqichni boshlab berdi.

Mazkur maqolada o‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tiliga aylanish tarixi, bu jarayonda amalga oshirilgan islohotlar va muammolar tahlil qilinadi.

Asosiy qism

O‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tiliga aylanish bosqichlari

O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomini shakllantirish jarayoni bir necha muhim tarixiy bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. **Sovet davridagi cheklovlar:** Sovet Ittifoqi davrida o‘zbek tili asosan mahalliy darajada qo‘llanilib, rasmiy ish yuritishda rus tiliga ustuvorlik berilgan edi. Bu davrda o‘zbek tilining huquqiy maqomi aniq belgilab berilmagan.

2. **1989-yilgi tarixiy qaror:** 1989-yil 21-oktabrda "Davlat tili to‘g‘risida"gi Qonun qabul qilinishi bilan o‘zbek tiliga davlat tili maqomi berildi. Ushbu qonun o‘zbek tilining davlat boshqaruvi va rasmiy hujjatlarda qo‘llanishini majburiy etdi.

3. **Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar:** Mustaqillikdan so‘ng o‘zbek tilining barcha sohalarda qo‘llanilishini ta‘minlash uchun qator qarorlar qabul qilindi. Xususan, davlat idoralarida ish yuritishni to‘liq o‘zbek tiliga o‘tkazish choralari ko‘rildi.

4. **Raqamli texnologiyalar davrida rivojlanish:** Hozirgi davrda elektron hujjatlash tizimlari va dasturlarda o‘zbek tilining qo‘llanishiga e‘tibor qaratilmoqda. Bu jarayon o‘zbek tilini zamonaviy talablar asosida rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Til siyosati va huquqiy asoslar

Date: 23rd December-2024

O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomini mustahkamlash uchun qator huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Jumladan:

1. **1995-yilgi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi:** Konstitutsiyada o‘zbek tili davlat tili sifatida belgilangan.
2. **"Davlat tili to‘g‘risida"gi Qonun:** Ushbu qonun til siyosatini amalga oshirishning asosiy huquqiy bazasini yaratdi.
3. **Prezident farmonlari va qarorlari:** Davlat tilini rivojlantirish va nufuzini oshirish bo‘yicha qabul qilingan farmonlar bu yo‘nalishda muhim amaliy chora-tadbirlar bo‘ldi.

Mavjud muammolar

O‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tili sifatida joriy etilishi jarayonida qator muammolar mavjud:

1. **Til me‘yorlariga rioya qilmaslik:** Rasmiy hujjatlarda uslubiy va grammatik xatolarga yo‘l qo‘yilmoqda.
2. **Terminologiya muammolari:** Ayrim sohalarda o‘zbek tilida mos keluvchi terminlar yetishmaydi.
3. **Mutaxassislar yetishmovchiligi:** Davlat idoralarida malakali tilshunos va hujjatshunos mutaxassislar yetishmaydi.
4. **Raqamli texnologiyalar moslashuvi:** Elektron platformalarda o‘zbek tilining to‘liq qo‘llanishini ta‘minlash ishlari hali ham davom etmoqda.

Takliflar

Tilni rasmiy ish yuritishda to‘liq joriy etish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. **Til me‘yorlarini targ‘ib qilish:** Davlat xizmatchilari uchun maxsus o‘quv kurslari tashkil etish.
2. **Terminologiyani boyitish:** Soha mutaxassislari ishtirokida terminologiya komissiyalarini tashkil etish.
3. **Elektron tizimlarni moslashtirish:** Elektron hujjatlash tizimlarini o‘zbek tili talablariga moslashtirish.
4. **Monitoring va nazorat:** Davlat tilining rasmiy hujjatlarda qo‘llanishini nazorat qilish tizimini kuchaytirish.

Xulosa

O‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tili sifatida shakllanishi va rivojlanishi davlatning mustaqillik yillaridagi muhim yutuqlaridan biridir. Bu jarayon o‘zbek tilining milliy o‘zlikni ifodalashdagi ahamiyatini oshirdi va uning davlat boshqaruvidagi rolini mustahkamladi. Mavjud muammolarni hal qilish va tilni yanada rivojlantirish orqali o‘zbek tilining rasmiy ish yuritish tili sifatidagi mavqeini mustahkamlash mumkin.

Date: 23rd December-2024

ADABIYOTLAR:

1. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.
2. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(10), 670-675.
3. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
4. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.
5. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(9), 333-338.
6. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.
7. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
8. Okhunjonovna, B. D. (2023). Mahmud Kashgari's Work" Devonu Lug'otit Turk" is an Important Scientific Heritage. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(10), 538-543.
9. Okhunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in" Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.
10. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.
11. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.
12. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.
13. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinovna, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In *Uz Conferences* (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).
14. Бободжонова, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 402-413.
15. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALARI HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALARI ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(4), 331-338.

Date: 23rdDecember-2024

16. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).
17. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.
18. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.
19. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.
20. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING “DEVONU LUGOTIT TURK” DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
21. Ikromova, S. A. (2023). SHAXS OG 'ISHGAN XULQINING KO 'RINISHLARI VA DESTRUKTIV AXBOROTLARNING KO 'RINISHLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(11), 528-532.
22. Икромова, С. А. (2023). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИММУНИТЕТА К ДЕСТРУКТИВНЫМ ИДЕЯМ У ПОДРОСТКОВ. European research, (3 (81)), 47-49.
23. Akbarovna, I. S. (2023). NEUROPHYSIOLOGY BASIS OF HORMONES. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 68-77.
24. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MANAGEMENT IN EDUCATION. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 40-46.
25. Akbarovna, I. S. (2024). STAGES OF PSYCHOLOGICAL CONSULTATION. PEDAGOG, 7(4), 328-334.
26. Akbarovna, I. S. (2023). RESEARCH METHODS OF YOUTH PSYCHOLOGY. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(12).
27. Akbarovna, I. S. (2023). SOCIO-PSYCHOLOGICAL FACTORS OF BEHAVIOR FORMATION IN ADOLESCENTS. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 184-191.
28. Akbarovna, I. S. (2023). NEGATIVE AND POSITIVE CHANGES IN ADOLESCENT BEHAVIOR. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 192-197.
29. Akbarovna, I. S. (2023). Destruktiv axborotlarga nisbatan mafkuraviy immunitet shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida. Barqaror Taraqqiyot va Rivojlanish Tamoyillari, 1(6), 26-29.
30. Akbarovna, I. S. (2023). YOSHLARDA DESTRUKTIV G'OYALARGA QARSHI IMMUNITET HOSIL QILISH OMILLARI.
31. Akbarovna, I. S. (2023). TALABA YOSHLARDA MAFKURA TUSHUNCHASI VA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH.
32. Ikromova, S. A. (2023). Cognitive processes and their description in psychology. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 115-133.
33. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG 'ULOTLAR. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 27-32).
34. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM MASALASI. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 21-26).

Date: 23rd December-2024

35. Ikromova, S. A. (2023). FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF IMMUNITY TO DESTRUCTIVE IDEAS IN ADOLESCENTS. *Innovation in Science, Education and Technology*.
36. Ikromova, S. (2023). Formation of ideological immunity to destructive information in teenagers. *Modern science and research*, 2(5), 1009-1014.
37. Ikromova, S. (2023). CONCEPT OF IDEOLOGY AND FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY IN YOUTH STUDENTS. *Modern Science and Research*, 2(6), 1223-1226.
38. Ikromova, S. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA SHAKLLARI VA MAZMUNI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 918-924.
39. Akbarovna, I. S. (2023). Formation of Ideological Immunity to Destructive Information in Adolescents. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(10), 119-122.
40. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF COMPARATIVE PEDAGOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. *MASTERS*, 2(8), 22-27.
41. Akbarovna, I. S. (2024). O'QITUVCHINING KASBIY MALAKALARI. *MASTERS*, 2(8), 15-21.
42. Akbarovna, I. S. (2024). ЗНАЧЕНИЕ СРАВНИТЕЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(7), 14-20.
43. Akbarovna, I. S. (2024). ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ НАВЫКИ УЧИТЕЛЯ. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(7), 7-13.
44. Akbarovna, I. S. (2024). PROFESSIONAL SKILLS OF THE TEACHER. *WORLD OF SCIENCE*, 7(8), 1-7.
45. Akbarovna, I. S. (2024). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА Qiyosiy PEDAGOGIKANING AHAMIYATI. *WORLD OF SCIENCE*, 7(8), 8-13.
46. Akbarovna, I. S. (2024). SPORT O 'YINLARI REJASI ORQALI SOG 'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLAR. *MASTERS*, 2(5), 91-97.
47. Akbarovna, I. S. (2024). A HEALTHY FAMILY ENVIRONMENT AS A SOCIAL FACTOR IN PREPARING YOUNG PEOPLE FOR FAMILY LIFE. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 529-535.
48. Akbarovna, I. S. (2024). ЗДОРОВАЯ СЕМЕЙНАЯ СРЕДА КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ФАКТОР ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ. *MASTERS*, 2(5), 98-104.
49. Ikromova, S. (2024). FORMS AND CONTENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 933-939.
50. Akbarovna, I. S. (2024). MASTERING THE BASICS OF PEDAGOGICAL SKILLS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 882-887.
51. Akbarovna, I. S. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ЧЕРЕЗ ПЛАН СПОРТИВНЫХ ИГР. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 521-528.
52. Akbarovna, I. S. (2024). SPORTCHILAR FAOLIYATINI O'RGANISHNING UMUMIY PSIXOLOGIK USULLARI. *WORLD OF SCIENCE*, 7(5), 536-543.

Date: 23rd December-2024

53. Akbarovna, I. S. (2024). PROCEDURE FOR CREATING PSYCHOLOGICAL TEST PROGRAMS. PEDAGOG, 7(6), 153-159.
54. Икромова, С. (2024). ФОРМЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 925-932.
55. Икромова, С. А. (2024). ОСВОЕНИЕ ОСНОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАВЫКОВ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 894-899.
56. Икромова, С. А. (2024). ВАЖНОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 906-911.
57. Икромова, С. А. (2023). O'SMIRLARDA DESTRUKTIV AXBOROTLARGA NISBATAN MAFKURAVIY IMMUNITET HOSIL VO'LISHINING O'ZIGA XOS PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI: Ikromova Sitora Akbarovna Osiyo xalqaro universiteti assistenti. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (10), 333-336.
58. Ikromova, S., & Ziyodullayeva, M. (2024). DEVIANT XULQ-ATVOR. Modern Science and Research, 3(11), 576-579.
59. Икромова, С., & Джумаева, Ф. (2024). ОРИЕНТИРЫ ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ И В ДРУГИХ СТРАНАХ. Modern Science and Research, 3(11), 540-546.
60. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 47-53.
61. qizi Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNI BADIY USLUBDAGI MATNLARNI YARATISHGA O 'RGATISH. PEDAGOG, 7(5), 653-663.
62. Fattullayeva, M. M. (2024). O 'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLAR O 'QITISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI. PEDAGOG, 7(4), 243-248.
63. Fatullayeva, M., & Raxmatova, G. (2024). TANLOVLARNING MAZMUNI VA ULARNI TASHKIL QILISH USULLARI. Modern Science and Research, 3(11), 551-556.

